

Maćej Vožnjak

BAH NIJE BIO U PRAVU

ARTUR RUBINŠTAJN SNIMA ŠOPENOVE VALCERE

Nećemo mi da plešemo. Plesaće za nas
drveće na vетру, junske livade, ptice
i morski talasi što pohotno grle svaki
priobalni kamen. Plesaće bilo pod kožom,
sasušeni list sa druge strane prozora, pero na papiru,
u tonalitetima, po redu: *Des-dur, Cis-mol, As-dur.*

Nećemo mi da plešemo. Plesaće za nas
naš strah i nemir, na oštrim, špicastim
kao štikle krajevima nerava, na kojima
je tako teško održati ravnotežu. Plesaće prašina
na podu, kašičica u praznoj šolji i suza na
glatkom, blistavom parketu obraza.

Nećemo mi da plešemo. Čak nas ni ne mole:
rame prošlosti, na koje želimo da se oslonimo,
povlači se naglo, a od glatkog dlana
budućnosti, ispruženog lako u našem pravcu,
ostaje nam crna rukavica. Samo noćni leptir
pleše svake večeri sve bliže sveći oka.

Nećemo mi da plešemo. Mi samo sviramo,
naše sve kruće šake, pluća što venu
i ispucala usta. Plesaće strune od životinjskih
žila, drveće u rezonantnim kutijama,
vibrirajući metali. Kaplje krvi i smole,
iskre, atomi vazduha plesaće za nas.

MOCART, RAZMIŠLJANJA NAKON SMRTI

Moglo bi da se učini da je prošao samo trenutak od kako sam umro. A već sam nekoliko puta stigao da čujem škripanje kazaljke u mehanizmu vekova. Prošla mi je tik nad glavom oluja romantizma, sa pljuskom gudala i ehom gromova u najnižim registrima klavira. Kako zavidim Betovenu, umirao je sasvim gluš, i ne mora da sluša sve jaču larmu gradova, huk ratova i vlastite muzike, dok pod njenom zastavom idu mrke ideologije.

Moglo bi da se učini da je prošao samo trenutak od kako sam zatvorio oči. Nisam mogao, nažalost, jednako jako da zalupim uši, previše osetljive na vazduh nateran na vibricije. Nisam mogao da ne čujem kao praznične igre tandemne Štrausove poeme, škripanje građanskog nameštaja Malerovih simfonija, bespomoćne udare o zemlju porcelanskih kapi iz vodopropusnih *klavierstücke* Šenberga. A nakon njih još samo očajno slobodna od krutih pravila harmonije svakodnevna kakofonija fabrika i autoputeva.

Moglo bi da se učini da je prošao samo trenutak od kako sam utonuo u ovu smrt. Previše plitko, ipak, da ne osetim kako šapuće sebi u mraku korenje drveća, podzemni izvori i opori kristali soli. Previše plitko, da ne osetim kako drhti Kazalovo violončelo, melodija klarineta iz *Rapsodije u plavom*, siv od čežnje glas Dženis Džoplina. To je moje jedino malo noćno muziciranje. Ležim ispod narednih naslaga jesenjeg lišća i prolećnih livada. Ne završavam *Rekvijem za svet*, svet će da ga završi sam.

ŽAK LUZJE SVIRA BAHOVU TOKATU I FUGU U D-MOLU

Bah nije bio u pravu. Svet nije stvoren u mračnoj
crkvenoj lađi. Ne diše teško
matiranim brujem orgulja. Ne leti
pod tavanicom na leđima šišmiša vere.

Bah nije bio u pravu. Mada je prelepo grešio.
Onako kako su grešili srednjovekovni majstori,
ne poznajući perspektivu. I sasvim drugačije
nego što greši avangarda zagledana u sebe.

Bah nije bio u pravu. Predosetio je da ga nema.
A note je slao u budućnost kao DNA kod.
Da bi mogle da menjaju oblike, kruže kao atomi
po orbitama koje im je on urezao.

Bah nije bio u pravu. Nije poznavao Glena Gulda,
niti je čuo trubu Luja Armstronga.
Nasuprot volji i hronologiji naznačavao je svoje
sakrivenom niti džezerske harmonije.

Bah nije bio u pravu. Svet je odsviran
na klaviru. Strune kontrabasa
su u njemu kao vlakna nerava, a bilo udaraljki
puni plave posude krvlju svetla.

IZVEŠTAJ IZ OSLOBOĐENOG GRADA

Grad više nije opkoljen. Varvarska plemena
pišu molbe za stalni boravak,
televizijsku preplatu i kredit u supermarketima.

Grad zna da je već prekasno de se preda bilo kome,
da dozvoli da bude uzet u ropstvo. Samo zbog moći navike
svako jutro podiže belu zastavu tela na jarbol kičme.

Grad je postao reka, na kojoj je trebalo da leži. Umesto mostova,
bulevara, betonskog keja, raste mu riblja krljušt
internet kafea i smeđe od mulja školjke noćnih klubova.

Grad noću plamti. Hladnom vatrom uličnih sijalica, neon-a
i izloga. Grad može da ugreje dlanove
tek pored vatre koju pale beskućnici.

Grad dobija pasoš. Baca kamen u Veliki
Kanjon, gnjura u okeanu, u sunčanom Riju tera od sebe
prosjake. Grad već zna kako to izgleda biti svet.

Grad leži uspavan na hirurškom stolu,
čekajući na operaciju uklanjanja bora. Što je
grad stariji, to više želi da zaboravi.

Grad više nije opkoljen. Svakoga dana jednim rezom
plavog sečiva biva širom otvoren. U utrobi koja
isparava, varvarska plemena umivaju lice i ruke.

28. 07. 2003

SENKA MOSTA, BUDISTIČKA PESMA

Senka mosta klati se na vodi sigurnije i mirnije
od čelične konstrukcije iznad nje: milioni nitni, šrafova,
varova, a negde u njima prokljala semena rđe,
pobunjena plemena atoma. Prozračna senka
protiče reci kroz prste. Noću se polako gasi,
poput prigušene petrolejske lampe. Som i smud
studiraju uz nju jato beloperki: srebrna štampa knjige
čije im stranice šume u škrgama. Ribari
iz Radiva kotve tu lađe, kraj mračnog mola,
popreko na struju. Lučka dizalica sedi nad vodom
kao statua Bude, rumena pod zalazećim suncem,
kako i dolikuje *prazna i začuđujuća*. Posmatra oči
katedrale na drugoj obali, nad granama kestenova,
punih vanbračnih plodova u zelenim kolevkama,
nad pristaništem za jedrenjake i amfiteatrom
priljubljenim uz trbuh nasipa. Debeo panj reke tinja, kao
izvađen iz ognjišta. Stubovi mosta ispod površine razilaze se
u suprotne strane: u skorelu krv betona, metala,
asfalta, i u bilo svetla, koje samo bira svoj oblik.

PESMA NA KOJU JE POMISLILA VIRDŽINIJA VULF ALI JOJ NIJE PALO NA PAMET DA JE ZAPIŠE

Da je Bog muškarac, odakle bi svet uzimao svu svoju osećajnost, nesigurnost, neodlučnost, svoju neuhvatljivu draž i ustreptalu lepotu koje na svaki učeni odgovor nalaze još detinjastije pitanje. Da je Bog muškarac, zar bi se u njegovom logičnom umu smestila sva kolebljivost sveta, koji je jednako blizak smehu i plaču, ozbiljnosti i koketeriji, istini i teatru. Ta promenljivost, iritirajuća nestalnost, stalno smenjivanje sekundi, minuta, sati, hirovi godišnjih doba: zaljubljene euforije proleća, leta kao zagušljive migrene, krvareći ciklusi jeseni, i zime, njihov iskričavi nemir u naizgled promrzlim telima. Mada, sa druge strane, da je Bog muškarac, tada sve, sav taj niz neispunjениh postojanja, grabljivo ludilo ambicija, agresija i ratova, tela muževa i dečaka koja trule u rovovima, i tela žena i devojčica koja trule u domovima, tada bi svet izgledao upravo ovako. Dovoljno je pogledati dole, na novčiće snova koji leže u bunarima muških misli. I na ono što je na njima ugravirano slepom požudom, ohološću, agresivnošću i strahom. Da je Bog muškarac, takvi bi mu bili snovi. Kroz njegovu glavu vekovima bi lutala varvarska plemena, krstaški pohodi, velike armije Napoleona i crnokošuljaši, jednak paleći, ubijajući, u ime one iste istine, od koje svet može da izleći samo nežnost, mir i krhkost žene. Zato ne znam kako je moguće zavoleti muškarca, otvoriti se pred njim širom i predati mu bez granica sve bogatstvo dodira, od uskih procepa šapata do provalja vriska, od vatre do aksamita, tih dvadesetak struna

u harfi ženske ljubavi, za jedan jedini hidraulički mehanizam. Dakle, da je Bog muškarac, i da me protiv moje volje, na silu osudi na svoj svet, ma bio otac ili muž, uvek će da čuje od mene: kakvu si me stvorio, takvu nećeš da me imaš.

(Sa poljskog preveo **Aleksandar Šaranac**)

Maćej Vožnjak je rođen 1969. godine. Pesnik i muzički kritičar. Objavio je pesničke knjige *Srebrna olovka*, *Iluminacije zatamnjenja sivilo*, *Obe strane sveta* i *Sve je strano*. Živi u Plocku. (A. Š.)